

UOT: 008

<https://doi.org/10.59849/2409-4838.2024.4.100>

İÇƏRİŞƏHƏRİN DÜNYAYA TANIDILMASINDA HEYDƏR ƏLİYEVİN ROLU

Ayşən Mehman qızı Hüseynova

Azərbaycan Turizm və Menecment Universiteti, Bakı, Azərbaycan

*ayshan96huseynova@gmail.com

Maddi və qeyri-maddi mədəni irs hər bir xalq, o cümlədən Azərbaycan xalqı üçün böyük əhəmiyyət kəsb edir. Xalqların çoxəsrlik tarixini əks etdirən dəyərli irsin qorunub saxlanması, gələcəyə keçirilməsi ictimai xadimlər üçün mühüm rol oynamışdır. Həmin tanınmış simalardan biri kimi Ümummilli Lider Heydər Əliyev də mədəni irsin, xüsusilə İçərişəhərin bərpasında, qorunub saxlanılmasında və beynəlxalq səviyyədə tanidilməsində mühüm rol oynamışdır. Heydər Əliyevin mədəni irsə, muzeylərə, tarixi-memarlıq abidələrinə göstərdiyi xüsusi diqqəti Azərbaycan şəhərsalma mədəniyyətinin, o cümlədən paytaxt şəhərin incisi hesab olunan İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun qorunması, bərpası və beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində atılan addımlar və əldə olunan uğurlarda əyani şəkildə görmək mümkündür. Məqalədə tarixi metoddan istifadə etməklə Heydər Əliyevin İçərişəhərin qorunması, bərpası və bütün dünyada tanidilməsi ilə bağlı qəbul etdiyi sərəncamlar nəzərdən keçirilmişdir. Məqalədə İçərişəhərin 1970-80-ci illərdən bu günə qədərki inkişaf tarixindən bəhs edilmişdir.

Açar sözlər: İçərişəhər, mədəniyyət, irs, Azərbaycan, ictimai xadim.

GİRİŞ

Mədəniyyət hər bir xalqın əzəməti, müdrikliyi və birliyini təcəssüm etdirən, onun formalaşmasında, dünyanın müxtəlif yerlərində tanınmasında müstəsna rola malik olan mühüm amillərdən biridir. Tarix boyu cəmiyyətin fəaliyyəti nəticəsində əldə edilən və bəşəriyyətin tərəqqisi üçün istifadə olunan maddi və mənəvi sərvət və dəyərlərdən ibarət olan mədəniyyət tarixinin inkişafına əhəmiyyətli dərəcədə təsir göstərmişdir. Xalqların çağdaş dövrün yeni tələblərinə uyğunlaşması və inkişaf yolunda əmin addımlarla irəliləməsi məhz onların yüksək mədəniyyətə sahib olmasının bariz göstəricisidir. Buna görə də hər bir xalqın ən vacib vəzifələrindən biri də öz mədəniyyətlərini inkişaf etdirmək, dünya miqyasında təbliğ etmək, qoruyub saxlayaraq gələcək nəsillərə ötürülməsini təmin etməkdir.

Xalqımız təkcə zəngin tarixi ilə deyil, eyni zamanda qədim və unikal mədəniyyətinə görə bütün dünyada tanınır. Təbii sərvətlərlə zəngin olan ölkəmizin gözəl təbiətə, mülayim iqlimə malik olması xalqın bədii təfəkkür və yaradıcılığına böyük təsir göstərmişdir. Mədəniyyət geniş anlam daşıyaraq, memarlıq, tarixi abidələr, musiqi, rəssamlıq kimi bir çox sahəni özündə ehtiva edir. Xalqımız əsrlər boyu hələ də qədimliyi və memarlıq üslubu ilə göz oxşayan, müxtəlif mədəniyyətlərin xüsusiyyətlərini əks etdirən tarixi-memarlıq abidələri yaratmışlar. Minilliklər boyu əcdadlarımız tərəfindən qorunub saxlanmış və qədim tariximizin şahidi olan bu mirasın mühafizəsini təmin etmək xalqın bütün nümayəndələrinin üzərinə düşən ən böyük məsuliyyətdir.

Azərbaycan mədəniyyətinin yaranması, formalaşması və inkişafına tarix boyu bir çox şəxsiyyət öz töhfəsini vermişdir. Mədəniyyətimizin hərtərəfli tərəqqisində yeni bir dövrün başlanılması ilə yanaşı onun beynəlxalq müstəvidə tanınması Ümummilli lider Heydər Əliyevin adı ilə bağlıdır. Mədəniyyəti xalqın sərvəti hesab edən Ulu öndərin qayğısını əsirgədiyi bir mədəniyyət sahəsi olmamış, Azərbaycan musiqisi, kinosu, rəssamlığı və memarlığının inkişaf etdirilməsi ilə bağlı bir çox tədbirlər həyata keçirərək mədəniyyətin tərəqqisində yeni bir dövrün banisi olmuşdur.

XX əsrin 50-ci illərində həyata keçirilən kommunizm siyasəti tariximizi, dilimizi, dinimizi və mədəniyyətimizi məhv etməyə yönəlmişdi. 1969-cu ildə hakimiyyətə gələn Heydər Əliyev xalqımıza bu çətin dövrdə dəstək göstərmiş, rəhbər təyin olunduğu ilk günlərdən mədəniyyətimizin bu siya-

sətin qurbanına çevrilməsinin qarşısını almış və bu sahədə meydana gəlmiş problemləri həll etmək istiqamətində bir çox tədbirlər görmüşdür. Ötən əsrin 70-80-ci illərində tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunmasına ayrılan vəsaitin miqdarı ildən-ilə artırılması ilə bərabər yeni muzeylərin əsası qoyulmuş, ölkənin müxtəlif regionlarında tarix-diyarşünaslıq muzeyləri, görkəmli mədəniyyət xadimlərinin xatirəsini əbədiləşdirən ev muzeyləri açılmış və artıq 80-ci illərdə respublikada 100-dən çox muzey fəaliyyət göstərmişdir [3].

1993-cü ildə Heydər Əliyevin xalqın tələbi ilə hakimiyyətə qayıtması dövlətin siyasi, iqtisadi və mədəni həyatındakı mövcud vəziyyətin əsaslı şəkildə dəyişməsi və yeni mərhələnin başlanğıcı hesab olunur. Məhz bu dövrdə ölkənin gələcək inkişafı üçün yeni strategiyalar müyyənləşdirilmiş, müxtəlif sahələrin, o cümlədən mədəniyyətin tərəqqisi, modernləşdirilərək müasir dövrün tələblərinə cavab verməsinə əsaslanan yeni siyasətin əsası qoyulmuşdur. Bu siyasətin həyata keçirilməsi Azərbaycan mədəniyyətinin bütün sahələri, eləcə də, musiqi, kino, rəssamlıq, heykəltaraşlıq, memarlıq sənəti, muzey və kitabxana işinin canlanmasına və inkişafının sürətlənməsinə təkan vermişdir. Bu dövrdə eyni zamanda müxtəlif yerli və beynəlxalq tədbir və festivalların keçirilməsi və Azərbaycan mədəniyyətinin beynəlxalq aləmdə tanınmağa başlaması ilə xarakterizə olunur.

Ulu öndərin 1993-2003-cü illərdə müstəqil Azərbaycana rəhbərliyi dövründə mədəniyyət sahəsinin hüquqi cəhətdən tənzimlənməsi və qanunvericilik bazasının formalaşması istiqamətində mühüm addımlar atılmışdır. "Mədəniyyət haqqında" (1998), "Tarix və mədəniyyət abidələrinin qorunması" (1998), "Nəşriyyat işi haqqında" (2000), "Muzeylər haqqında" (2000), "Milli Arxiv fondu haqqında" (1999), "Memarlıq fəaliyyəti haqqında" (1998), "Kinematografiya haqqında" (1998) kimi qanunlar və dövlət proqramlarının qəbul edilməsi mədəniyyət siyasətinin operativ icrasına və mədəniyyət sahələrinin inkişafına təkan vermişdir [8].

ƏSAS HİSSƏ

İçərişəhərin dünya mədəni irsinin bir hissəsinə çevrilməsi

Heydər Əliyevin mədəni irsə, muzeylərə, tarixi-memarlıq abidələrinə göstərdiyi xüsusi diqqəti Azərbaycan şəhərsalma mədəniyyətinin, o cümlədən paytaxt şəhərin incisi hesab olunan İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun qorunması, bərpa və beynəlxalq aləmdə tanınması istiqamətində atılan addımlar və əldə olunan uğurlarda əyani şəkildə görmək mümkündür. Bu addımların ilk nəticəsi də "Bakı şəhərində "İçərişəhər" in, Şuşa və Ordubad şəhərlərinin tarixi hissələrinin tarix-arkitektura qoruqları elan edilməsi haqqında" Azərbaycan SSR Nazirlər Sovetinin 1977-ci il 10 avqust 280 nömrəli qərarına əsasən İçərişəhərə Tarix-Memarlıq Qoruğu statusunun verilməsi olmuşdur [6, s. 21].

Açıq səma altında muzey adlandırılan, Azərbaycan xalqının milli sərvəti, əsrlər boyu tarixə şahidlik etmiş Qız qalası (XII əsr), Şirvanşahlar Sarayı Kompleksi (XV əsr), Qala divarları, karvan-saralar, hamamlar, məscidlər kimi tarixi-memarlıq abidələri ilə zəngin olan İçərişəhər hər zaman Ulu öndərin diqqət mərkəzində olmuş və onun qədim şəhərsalma nümunəsi kimi mühafizəsi və olduğu kimi gələcək nəsillərə ötürülməsi hüquqi sənədlərlə tənzimlənməmiş və bu istiqamətdə bir çox tədbirlər planı həyata keçirilmişdir. 1981-ci ildə "İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun bərpası və regenerasiyası işlərinin sürətləndirilməsi tədbirləri haqqında" qəbul olunmuş qərar layihəsi buna bəriz nümunədir [7]. Layihənin həyata keçirilməsində başlıca məqsəd abidələrin ləng gedən bərpa prosesini, lazımi səviyyədə təşkil edilməyən arxeoloji tədqiqatların və regenerasiya işlərini tənzimləmək olmuşdur.

Sənəddə Bakı Şəhər İcraiyyə Komitəsi yanında İçərişəhərin layihələndirilməsi, bərpası və regenerasiyası işlərinin məşğul olacaq elmi-layihə təşkilatının yaradılması nəzərdə tutulmuşdu. İçərişəhərin bərpası və abadlaşdırılması üzrə Müdiriyyətin Bakı Şəhər İcraiyyə Komitəsi yanında İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun mühafizəsi, bərpası və istifadəsinə nəzarət edən Baş İdarə ilə əvəz edilməsi də sənəddə öz əksini tapmışdır. Layihədə xüsusi qeyd olunan məsələlərdən biri də bərpa işlərinin yerinə yetirilməsi üçün İxtisaslaşdırılmış Təmir-bərpa Trestinin yaradılması idi.

Ulu öndərin 15 sentyabr 1981-ci il tarixində imzaladığı “Azərbaycan SSR-də şəhərsalma, memarlıq və arxeoloji abidələrin mühafizəsi, bərpası və istifadəsi tədbirlərinin yaxşılaşdırılması haqqında” qərarı mədəni irsin qorunması və gələcək nəsillərə ötürülməsi məqsədi daşıyırdı. Qərarda abidələrin bərpasına qoyulan vəsaitin üç dəfə artırıldığı, bununla belə, İçərişəhərin regenerasiya planının hələ hazır olmadığı, təkcə dörd abidənin bərpa olunduğu, aparılan arxeoloji qazıntıların epizodik xarakter daşdığı və hətta maddi-mədəniyyət nümunələrinin fiksasiyaya uğraması və ya tamamilə itməsi və aidiyyatı şəxslərin fəaliyyətinin qeyri-qənaətbəxş olması xüsusi olaraq qeyd olunmuşdur [9].

Ulu öndərin birbaşa göstərişinə əsasən bütün partiya təşkilatları və icraiyyə komitələri tərəfindən tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi və bərpasına ayrılan diqqətin artırılması, müəssisə, təşkilat və idarələrin məsələyə dair qəbul olunmuş qanunlara əməl etməsi, Nazirlər Soveti yanında Şəhərsalma, Memarlıq və Arxeoloji abidələrin mühafizəsi, bərpası və onlardan istifadə üzrə Baş İdarə yaratmaq tapşırılmışdı. Eyni zamanda qərarda qeyd olunduğu kimi Mədəniyyət Nazirliyinin Tarix və mədəniyyət abidələrinin mühafizəsi üzrə Baş inspeksiyası Tarix və incəsənət abidələrinin mühafizəsi və onlardan istifadə üzrə Baş İnspeksiya adlandırıldı və bununla yanaşı Mədəniyyət Nazirliyində Tarix və incəsənət abidələrinin bərpası üzrə elmi-bərpa emalatxanası da yaradıldı. Lakin Heydər Əliyevin SSRİ Nazirlər Soveti sədrinin birinci müavini vəzifəsinə təyin olunması bu tədbirlərin reallaşdırılması prosesinin ləngiməsinə səbəb oldu.

Aidiyyatı qurumlar üzərlərinə düşən vəzifəni layiqincə yerinə yetirmədiyinə və nəticə etibarilə, görülən bəzi işlər qənaətbəxş olmadığına görə Azərbaycan KP Mərkəzi Komitəsi və Nazirlər Soveti tərəfindən İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun mühafizəsi, bərpası və regenerasiyası istiqamətində daha ciddi tədbirlərin görülməsini nəzərdə tutan 23 mart 1984-cü il tarixli “Bakı şəhərində yerləşən “İçərişəhər” kompleksinin qorunması, bərpası və istifadəsi tədbirlərinin yaxşılaşdırılması haqqında” yeni qərar qəbul edildi. Qərarda “Bərpaçı” Elmi-İstehsalat Birliyinin yaradılması və memarlıq abidələrinin bərpasının ona həvalə edilməsi, Bakı Şəhər İcraiyyə Komitəsinin Azərbaycan SSR EA-nın Memarlıq və İncəsənət İnstitutu ilə birgə İçərişəhərin bərpası, regenerasiyası və rekonstruksiyası işlərinə dair Baş Planın tərtib edilərək 1984-cü ilin sonuna qədər Nazirlər Kabinetinə təqdim edilməsi nəzərdə tutulmuşdu. Bununla bərabər İçərişəhərdə mərkəzləşdirilmiş mühəndis kommunikasiya sisteminin yaradılması, sakinlərin bir qisminin köçürülməsi, ərazidə nəqliyyatın məhdudlaşdırılması, mədəni-iaşə obyektləri, yaradıcılıq birlikləri və emalatxanalarının fəaliyyəti kimi məsələlər məqsədəuyğun hesab edilərək qərarda əks olunmuşdur. 1985-ci ildə İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun statusu İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu statusu ilə əvəz olundu.

1988-ci ildə ölkənin siyasi həyatında baş verən qarışıqlıqlar nəticəsində tarix-memarlıq abidələrinə göstərilən diqqətin azalması və onların bir növ unudulmasına baxmayaraq, 1993-cü ildə Ulu öndərin xalqın tələbi ilə yenidən hakimiyyətə gəlməsi ölkənin siyasi, iqtisadi və xüsusilə də mədəni həyatında canlanma baş verdi. Mədəni irsin tədqiqi, mühafizəsi ilə yanaşı ölkə hüdudların kənarında beynəlxalq müstəvidə təbliği istiqamətində də mühüm addımlar atıldı. 3 iyun 1992-ci il tarixində YUNESKO-ya üzv qəbul edilən müstəqil Azərbaycan dövlətinin mədəniyyət sahəsində beynəlxalq səviyyədə əldə etdiyi uğurlar sırasına 1993-cü ildə “Silahlı münaqişələr zamanı mədəni dəyərlərin qorunması haqqında” 14 may 1954-cü il Haaqa Konvensiyası (Birinci Protokol-1993, İkinci Protokol-2000) və “Ümumdünya mədəni və təbii irsinin qorunması haqqında” 16 noyabr 1972-ci il Konvensiyası, 1999-cu ildə “Arxeoloji irsin qorunması haqqında” 1992-ci il Avropa Konvensiyası kimi beynəlxalq konvensiyalara qoşulması da daxildir [1].

Azərbaycan mədəni irsinin şahı hesab olunan İçərişəhər Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğunun qorunması, bərpası və regenerasiyası istiqamətində əsas 70-80-ci illərdə qoyulmuş işlər bu dövrdə daha geniş miqyas almışdır. Ümummillə lider Heydər Əliyev Qoruğun mühafizəsi ilə yanaşı bütün dünyada tanınması və təbliğində təqdirəlayiq uğurlara imza atmışdır. Azərbaycandakı tarixi-memarlıq abidələri xüsusilə də İçərişəhərin qorunması və beynəlxalq aləmdə tanınması məqsədilə YUNESKO və Azərbaycan əlaqələri genişləndirilmiş və qarşılıqlı əməkdaşlığın gücləndirilməsi məsə-

ləsi Heydər Əliyevin təşkilatın baş direktoru Federik Mayorla 1993-cü il dekabr ayında baş tutan görüşündə ətraflı şəkildə müzakirə edilmişdir. Görüşün nəticəsi olaraq Ümumdünya mədəni irsə aid mümkün obyektlərin ilkin siyahısına daxil edilmək üçün ilk tarixi obyektin namizədliyini hazırlamaq məqsədilə Milli Komisiyanın təşkil edilməsinə dair Heydər Əliyev 21 fevral 1994-cü il tarixli sərəncam imzalamışdır. Bunun ardınca YUNESKO-nun baş direktoru Federik Mayor və təşkilatın bir çox konvensiyasına qoşulmuş müstəqil Azərbaycan dövlətinin Prezidenti Heydər Əliyev arasında birgə əməkdaşlıq haqqında memorandum imzalanmış və muzey işinin müxtəlif aspektlərdən təşkili ilə bağlı beynəlxalq səviyyədə qəbul olunmuş normaların təliminə əsaslanan seminar, treyning və “dəyirmi masa”lar keçirilmişdir. Çəkilən gərgin zəhmətlərin nəticəsi olaraq Ulu öndər YUNESKO-nun 2 dekabr 2000-ci il tarixində Avstraliyanın Kernz şəhərində keçirilmiş 24-cü sessiyasında Qız qalası və Şirvanşahlar Saray Kompleksi ilə birlikdə İçərişəhərin Dünya İrs Siyahısına salınmasına müvəffəq olmuş və Azərbaycan 2002-ci ildə Abidələrin Bərpası və Tədqiqi Beynəlxalq Mərkəzinə üzv seçilmişdir [3].

Ulu öndərimiz Heydər Əliyevin 2002-ci ildə İçərişəhər haqqında imzaladığı “İçərişəhərin qorunması və öyrənilməsi barədə” tarixi sərəncamından sonra yeni tikililərin inşası dayandırıldı [4]. 25 noyabr 2000-ci il tarixində Bakı şəhərində baş verən güclü zəlzələ İçərişəhərdən də yan keçməmiş və nadir memarlıq incisinə ciddi zərər vurmuşdur. Zəlzələnin törətdiyi nəticələr, İçərişəhərdə vahid sistemin və nəzarətin yoxluğundan qaynaqlanan və Qoruq ərazisində yerləşən memarlıq abidələri üçün təhlükə yaradan qeyri-qanuni tikinti işləri və İçərişəhərin mühafizəsi, bərpası və sonrakı inkişafı üçün planın mövcud olmaması etibarilə İçərişəhər 4 iyul 2003-cü ildə 21 ölkənin nümayəndələrindən ibarət Dünya İrs Komitəsinin qərarı ilə məhv olmaq təhlükəsi olan abidələrin Ümumdünya İrsi Siyahısına daxil edilmişdir. Yaranmış neqativ halların qarşısının alınması məqsədilə Ulu öndər Heydər Əliyev 2003-cü il 17 fevral tarixində mühafizə, bərpa və konservasiya işləri istisna olmaqla, aparılan bütün tikinti işlərinin dayandırılmasını nəzərdə tutan “Bakı şəhərində İçərişəhər Tarix-Memarlıq Qoruğunun mühafizəsi və bərpası ilə bağlı tədbirlər haqqında” sərəncam imzaladı [5, s. 2].

Ümummilli lider Heydər Əliyevin mədəniyyət sahəsindəki uğurlu fəaliyyətini davam etdirərək Prezident İlham Əliyev 10 fevral 2005-ci il tarixində qoruğun ikili tabeçiliyini ləğvi və dönüş yaradacaq inkişaf yollarının özündə ehtiva edən “Azərbaycan Respublikasının Nazirlər Kabineti yanında “İçərişəhər” Dövlət Tarix-Memarlıq Qoruğu İdarəsinin yaradılması haqqında” sərəncam, elə həmin ilin fevralın 28-i Qoruq və noyabrın 22-si isə İdarə əsasnamələrinin təsdiqi ilə bağlı sərəncamlar imzaladı. Bununla yanaşı 2006-cı il avqustun 18-də İçərişəhərin də qorunması və bərpası ilə əlaqədar məsələlərin həllini qarşıya məqsəd qoyan “Bakı şəhərində tarix-memarlıq abidələrinin bərpası və qorunması haqqında” yeni sərəncam imzalanmışdır. Bu istiqamətdə işlər müvəffəqiyyətlə davam etdirilmiş, İçərişəhərdə vahid idarəetmə sisteminin əsas qoyulmuş və İdarənin struktur, işçilərin say həddi kimi bir çox məsələnin əks olunduğu yeni əsasnaməsi 2007-ci il 16 may tarixində təsdiq olunmuşdur [9].

İçərişəhərin konservasiyası və inkişafının baş planı hesab olunan, ərazidəki tikililərin tədqiqi, dəqiqləşdirilmiş yaranma tarixi, istifadə funksionallığı, mövcud vəziyyəti və əhəmiyyətinin araşdırılması və o cümlədən bərpasının vacibliyinə dair məlumatların əks olunduğu master plan işlənilib hazırlanmışdır. Prezident İlham Əliyev tərəfindən İçərişəhərin qorunması və bərpası ilə bağlı imzalanmış sərəncamlar və verilmiş qərarlar əsasında həyata keçirilən təxirəsalınmaz tədbirlər, İdarənin səmərəli fəaliyyəti, İçərişəhərdə şəhərsalma konsepsiyasının master planının tərtibi və plana uyğun olaraq bərpa və konservasiya işlərinin aparılmasından YUNESKO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin ekspertləri məmnun qalaraq görülən işləri təqdir etmişdir. Nəticə olaraq, İçərişəhər YUNESKO-nun Ümumdünya İrs Komitəsinin 22-30 iyun 2009-cu il tarixlərində İspaniyanın Sevilya şəhərində keçirdiyi 33-cü sessiyasında “qara siyahı”dan, yəni Təhlükədə olan Ümumdünya İrs Siyahısından çıxarılarq əvvəlki statusunun qaytarılması haqqında qərar qəbul edilmişdir [2].

YEKUN NƏTİCƏ

Öz orijinallığı, əzəməti və təkrarolunmaz gözəlliyi ilə təkcə Azərbaycanın deyil bəşər mədəniyyətinin incisi hesab olunan, günümüzü qədər qorunub saxlanılan və “açıq səma altında muzey” adlanan İçərişəhər tarixən paytaxt Bakının bədii-estetik obrazını formalaşdırmışdır. Bu əsrarəngiz çoxəsrlik tarixi-memarlıq incisinin qorunub saxlanılması, bərpası, beynəlxalq aləmdə tanınması və dünya mədəni irsinin bir hissəsinə çevrilməsi xalqın ümdə duran vəzifələri sırasına daxil edilmiş və mühüm addımlar atılmışdır. Azərbaycan mədəniyyətinin inkişafı, xüsusilə də, maddi-mədəni irsin qorunması, bərpası və dünyada təbliği istiqamətində Azərbaycan dövlətinin memarı, müasir mədəniyyət siyasətinin və azərbaycançılıq konsepsiyasının banisi Ümummilli lider Heydər Əliyevin təqdirəlayiq xidmətləri ölkəmizdə bu sahənin daim yüksək zirvələrə ucalmasında müstəsna rol oynayacaq.

ƏDƏBİYYAT

1. <https://files.preslib.az/projects/azdiplomacy/a4.pdf>
2. Cabbarov, M. İçərişəhər – dünya mədəni irsinin nadir incisi // Respublika. – 2012, 26 dekabr. – s. 5.
3. Ələkbərova, S. Heydər Əliyev və İçərişəhər //– Bakı: Azərbaycan, – 2019, 15 iyun. – s. 1.
4. Fərhadoglu, K. Bakı. İçərişəhər / K. Fərhadoglu. – Bakı: Ş-Q & ÇİNAR-ÇAP, – 2006. 256 s.
5. Heydər Əliyev və İçərişəhər, – Bakı, –2008, – 19 s.
6. Heydər Əliyev və Mədəni İrs, – Bakı, –2014, – 274 s.
7. İbrahimov, K. Mədəni dəyərlərə sadıqlıq örnəyi // Azərbaycan. – 2018, 14 dekabr. – s. 1.
8. <https://www.azerbaijan-news.az/az/posts/detail/ulu-onderin-medeniyyet-sevgisinin-tarixi-behreleri-193473>
9. Quliyeva, V. Heydər Əliyevin İçərişəhərin qorunmasında rolu // – Bakı: Tarix və onun problemləri (Ümummilli lider Heydər Əliyev-90), – 2013. №2, – 114-119 s.

THE ROLE OF HEYDAR ALIYEV IN POPULARIZING THE OLD CITY AROUND THE WORLD

A.M. Huseynova

Tangible and intangible cultural heritages are of the great importance for every nation including Azerbaijani people. Prominent public figures have been taken an essential part in preserving the valuable legacy reflecting centuries-old history of nations. As one of those well-known figures, National Leader Heydar Aliyev has also played a necessary role in restoration, preservation and international promotion of cultural heritages. Heydar Aliyev's special attention to the cultural heritage, museums, and historical-architectural monuments can be clearly seen in the steps taken and the successes achieved in the direction of the protection, restoration and international recognition of the culture of Azerbaijani urban planning, including the Icherisheher State Historical-Architectural Reserve, which is considered the pearl of the capital city. Employing the historical method, the paper reviews the orders adopted by Heydar Aliyev regarding preservation, restoration and popularization of the Old City all over the world. The development history of Icherisheher from 1970-80s till the present was discussed in the article.

Keywords: *Icherisheher, culture, heritage, Azerbaijan, public figure.*

РОЛЬ ГЕЙДАРА АЛИЕВА В ПОПУЛЯРИЗАЦИИ СТАРОГО ГОРОДА В МИРЕ**А.М. Гусейнова**

Материальное и нематериальное культурное наследие имеет огромное значение для каждой нации, в том числе и для азербайджанской, имеющей богатое историческое прошлое. Выдающиеся общественные деятели играют немаловажную роль в сохранении ценного наследия, отражающего многовековую историю народов. Общенациональный лидер Гейдар Алиев сыграл важную роль в восстановлении, сохранении и международной пропаганде культурного наследия страны. Особое внимание Гейдара Алиева к культурному наследию, музеям и историко-архитектурным памятникам отчетливо видно в предпринятых шагах и достигнутых успехах в направлении защиты, восстановления и международного признания культуры азербайджанского градостроительства, в том числе Ичеришехера. Государственный историко-архитектурный заповедник, который считается жемчужиной столицы. Используя исторический метод, в статье рассматриваются распоряжения Гейдара Алиева по сохранению, реставрации и популяризации Старого города во всем мире. В исследовании также была рассмотрена история развития Ичери-шехера с 1970-80-х годов по современный период.

Ключевые слова: *Ичери-шехер, культура, наследие, Азербайджан, общественный деятель.*